

گره آخر مذاکرات هسته‌ای

هرچند هنوز موارد اختلافی میان ایران و گروه ۴+۱ برای احیای توافق برجام به صورت کامل حل نشده است، اما مقامات تهران و کاخ سفید بر نزدیک بودن به توافق تاکید می‌کنند. در آخرین ابراز امیدواری‌ها به احیای توافق برجام روز گذشته ند پرایس، سخنگوی وزارت خارجه آمریکا تاکید کرد که تنها مشکلات ناتمام کمی در مذاکرات وین با ایران باقی مانده و این وظیفه تهران است که درخصوص آن مسائل تصمیم‌گیری کند.

از سوی دیگر لوید آستین، وزیر دفاع آمریکا روز جمعه در سخنانی در «سنتکام» ستاد فرماندهی مرکزی آمریکا گفت که ما همچنان به حصول نتیجه دیپلماتیک درخصوص مساله هسته‌ای باور داریم. پیش‌تر نیز جیک سالیوان، مشاور امنیتی ملی کاخ سفید از حصول پیشرفت‌های قابل توجه در مسیر گفت‌وگوها خبر داده بود. او البته تاکید کرده بود با وجود پیشرفت‌های ملموس همچنان مسائل حل نشده‌ای باقی مانده که مشخص نیست اساسا حل خواهند شد یا خیر.

به گزارش دنیای اقتصاد، حسین امیرعبداللہیان، وزیر امور خارجه ایران هم در روزها و هفته‌های گذشته چندین بار تاکید کرده است در صورتی که واشنگتن رویکردی واقع‌گرایانه داشته باشد حصول به توافق در سریع‌ترین زمان امکان‌پذیر است. باین حال به نظر می‌رسد طرفین همچنان بر سر چندین موضوع کلیدی با یکدیگر اختلاف نظر دارند که از جمله می‌توان به همکاری ایران با آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، دامنه رفع تحریم‌ها، خروج سپاه پاسداران از فهرست نهادهای تروریستی ایالات متحده آمریکا، درخواست تهران برای دریافت تضمین‌ها برای رفع تحریم‌ها از واشنگتن و مواضع برجامی روسیه اشاره کرد.

درچنین شرایطی روز ۷ فروردین سال جاری انریکه مورا، معاون سرویس اقدام خارجی اتحادیه اروپا و هماهنگ‌کننده اروپایی کمیسیون مشترک برجام به ایران سفر کرد و طبق گفته‌اش با مقامات ایرانی «برای بستن شکاف‌های باقی‌مانده در مذاکرات وین در راستای احیای برجام» به گفت‌وگو نشست. او همچنین پس از دیدار با علی باقری‌کنی، رئیس هیات مذاکره‌کننده ایران در مذاکرات وین، با هدف رفع آخرین موارد اختلاف بین تهران و واشنگتن و انتقال آخرین نظرات تهران به طرف آمریکایی، راهی آمریکا شد.

خروج سپاه از فهرست نهادهای تروریستی

یکی از مهم‌ترین مشکلات باقی مانده میان ایران و آمریکا به عنوان دوطرف اصلی گفت‌وگوها برای احیای برجام، خواسته ایران برای خروج سپاه پاسداران از فهرست

سازمان‌های تروریستی این کشور است. این درحالی است که رابرت مالی، نماینده ویژه ایالات متحده آمریکا در امور ایران روز هفتم فروردین ماه در کنفرانسی در دوحه اعلام کرد که حتی اگر توافقی برای محدود کردن برنامه هسته‌ای ایران شکل بگیرد، «ایالات متحده تحریم‌ها علیه سپاه پاسداران را حفظ خواهد کرد». مالی همچنین تاکید کرده است «حتی اگر سپاه از این فهرست نیز خارج شود، همچنان تحت تحریم باقی خواهد ماند.»

سپاه پاسداران انقلاب اسلامی از سال ۱۳۹۸ و در دوران ریاست‌جمهوری دونالد ترامپ وارد فهرست سازمان‌های تروریستی شد.

در همین حال همزمان با مذاکرات احیای برجام چندی پیش بیش از ۴۰ نماینده جمهوری خواه کنگره در نامه به وزارت خارجه کشورشان نسبت به عواقب پاک کردن نام سپاه از فهرست تروریستی هشدار دادند. این درحالی است که ایران یکی از شروط خود برای توافق احیای برجام را خروج این نهاد نظامی از فهرست گروه‌های تروریستی می‌داند.

در همین راستا کمال خرازی، رئیس شورای راهبردی روابط خارجی روز ۷ فروردین ماه در نشستی در دوحه اعلام کرد: «سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، یک نیروی نظامی ملی است و نمی‌توان آن را به صورت سازمان تروریستی طبقه‌بندی کرد.»

با این حال چندی پیش امیرعبداللهیان، وزیر امور خارجه در گفت‌وگو با شبکه خبر صداوسیما گفت: «مقامات عالی‌رتبه سپاه می‌گویند شما در راستای منافع کشور هر آنچه لازم است انجام دهید و اگر به نقطه‌ای رسیدید که موضوع سپاه مطرح بود، موضوع سپاه نباید مانعی برای شما باشد. این را می‌گویند، به نظر من در واقع به نوعی مقامات عالی سپاه دارند از خودگذشتگی نشان می‌دهند و ایثارگری خودشان را به حد اعلی می‌رسانند که اگر واقعا دیدید منافع کشور در این توافق جمع‌بندی این است که دارد حاصل می‌شود، اصلا شما موضوع سپاه پاسداران جزو اولویت‌های‌تان قرار نگیرد.» سخنانی که البته با انتقاد برخی اصولگرایان مخالف برجام از جمله حسین شریعتمداری مدیرمسئول روزنامه

کیهان روبه‌رو شد. در این میان روز گذشته سایت نورنیوز نزدیک به شورای عالی امنیت ملی در تحلیلی با اشاره به سخنان اخیر ند پرایس، سخنگوی وزارت خارجه آمریکا مبنی بر اینکه خروج ترامپ از برجام، تروریستی اعلام کردن سپاه پاسداران و ترور سردار سلیمانی، نه تنها مانع ایران نشده بلکه موجب توسعه برنامه هسته‌ای آنها و البته بدتر شدن شرایط آمریکا در منطقه شده است، نوشت: افزایش حملات به نیروهای آمریکایی که ند پرایس سعی کرده آن را به نیروهای به گفته او تحت حمایت ایران نسبت دهد، پاسخ طبیعی به حضور نظامی غیرقانونی و نامشروع آمریکا در منطقه است و ارتباطی به برجام ندارد.

به نوشته نورنیوز، ماهیت اصلی برجام مبتنی بر «رفع تحریم‌های اقتصادی در قبال محدودسازی برنامه هسته‌ای ایران» است و هیچ ارتباطی به موضوعات منطقه‌ای و سیاست‌های جمهوری اسلامی ایران که نفی هرگونه حضور و مداخله سیاسی و نظامی بیگانه در منطقه است، ندارد. نورنیوز می‌افزاید: سیاست‌های منطقه‌ای ایران که مبنای آن مقابله با نفوذ و تهدیدات ناشی از حضور نظامی نیروهای خارجی در منطقه است، نه ارتباطی به برجام دارد و نه خروج آمریکا از برجام تاثیری بر آن داشته است. به نوشته نورنیوز، ایران همواره تاکید کرده در حفظ حریم امنیتی خویش و منطقه سرسوزنی کوتاه نخواهد آمد و مذاکرات مربوط به رفع تحریم‌های ظالمانه را تحت هیچ شرایطی به سیاست‌های منطقه‌ای و دفاعی خود گره نخواهد زد.

بحث تضمین رفع تحریم‌ها

یکی دیگر از مسائل مورد اختلاف میان ایران و آمریکا بحث تضمین برای رفع تحریم‌های ایران از سوی آمریکا است. موضوعی که چند روز پیش سیدمحمود نبویان نماینده تهران در مجلس شورای اسلامی و از منتقدان سرسخت برجام در یادداشتی به آن اشاره کرد و نوشت: «آمریکا تعهد و تضمین نداده است که تحریم‌های رفع‌شده را دوباره وضع نکند، بلکه آمریکا در این توافق مجاز است ملت ایران را تحریم مجدد کند و صرفاً به شرط پایبندی کامل ایران به برجام، به سرمایه‌گذاران، ۳۶۵ روز فرصت داده است که از ایران

خارج شوند.»

روز ۷ فروردین نیز کمال خرازی رئیس شورای راهبردی روابط خارجی در نشست دوحه در این خصوص با بیان اینکه توافق هسته‌ای در دسترس است، اما حصول آن به عزم سیاسی آمریکا بستگی دارد، تاکید کرد: «به بازه زمانی نیاز داریم که بتوان رفع تحریم‌ها را مورد راستی‌آزمایی قرار داد.» تهران همچنین خواهان تضمینی از سوی دولت جو بایدن برای عدم خروج دولت‌های بعدی از برجام است که طبق قوانین ایالات متحده، دولت بایدن نمی‌تواند چنین تضمینی بدهد.

مسائل باقی مانده میان ایران و آژانس

از سوی دیگر به نظر می‌رسد که هنوز مسائل حل نشده زیادی میان ایران و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و مشخصاً پرونده‌های پادمانی باقی مانده است. موضوعی که از آن به عنوان یکی از گره‌های توافق احیای برجام یاد می‌شود. پرونده پادمانی درباره ۴ مکان مشکوک در ایران است که گفته می‌شود که در سه مکان «ذره اورانیوم با منشأ فعالیت انسانی» و در یک مکان دیگر نیز «ذرات تغییر یافته ایزوتوپی» پیدا شده و این موضوع، برخلاف موافقت‌نامه پادمان بین ایران و آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، به اطلاع این آژانس رسانده نشده است. در همین ارتباط رافائل گروسی، مدیرکل آژانس بین‌المللی انرژی اتمی ۱۴ اسفند ماه سال گذشته در سفری کوتاه به ایران سفر کرد و قرار شد تا تهران خردادماه مدارک لازم را در همین ارتباط به آژانس ارائه دهد. به گفته گروسی ایران و غرب بدون حل مسائل میان این آژانس و ایران، به توافق هسته‌ای دست پیدا نخواهند کرد.

موضع روسی

در این بین درخواست‌های برجامی روسیه از غرب در میانه جنگ روسیه و اوکراین به گره دیگری در توافق احیای برجام تبدیل شده است. هرچند سرگی ریابکوف، معاون وزیر خارجه روسیه روز گذشته طرح درخواست‌های لحظه آخری توسط روسیه در مذاکرات وین جهت

احیای برجام را تکذیب و اعلام کرده است که تنها خواسته روسیه «حفظ تعامل قانونی» این کشور با جمهوری اسلامی ایران پس از احیای برجام بوده است. این درحالی است که روز نهم فروردین ماه جوزپ بورل، مسوول سیاست خارجی اتحادیه اروپا با اشاره به مانع‌تراشی روسیه در مسیر احیای توافق برجام گفت: روسیه قصد داشت از توافق بر سر احیای برجام به عنوان اهرم فشاری علیه غرب در جنگ با اوکراین استفاده کند و مانع از لغو تحریم‌های مربوط به صادرات نفت ایران شود. به گفته بورل «اگر ایران تولید نفت را از سر بگیرد، عرضه بیشتری در بازارهای جهانی وجود خواهد داشت و این به نفع روسیه نیست». دور هشتم مذاکرات لغو تحریم‌ها که از ششم دی‌ماه آغاز شده بود، اسفند ماه به صورت رسمی متوقف شد، اما رایزنی‌ها میان طرفین گفت‌وگو همچنان ادامه دارد.